

Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling over prioriteiten voor gendergelijkheid via internationale solidariteit in 2024

Samenvatting

Vanuit de overtuiging dat de engagementen ter bevordering van de gendergelijkheid blijvend moeten worden versterkt via het internationaal beleid, stellen we met de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO) dit advies op. Meer specifiek omvat dit advies **aanbevelingen voor de opmaak van de beleidsnota Internationale Solidariteit 2024**. De aanbevelingen bouwen verder op eerdere adviezen en standpunten van de ARGO.

De ARGO vraagt om gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes blijvend als een **politieke prioriteit** op te nemen, het **engagement** voor gendergelijkheid **te vertalen naar budgetten en acties met impact**, en om in te zetten op concrete **resultaten**.

1. Context

1. Er is onmiskenbaar vooruitgang geboekt op het vlak van rechten en empowerment van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit. De sterk veranderde internationale context en de verharding van het maatschappelijk debat, zetten echter **extra druk op verworvenheden en vorderingen**.
2. Zoals de zaken er nu voorstaan, zal het 286 jaar duren om de genderkloof in wettelijke bescherming te dichten en discriminerende wetten af te schaffen. In maar liefst 55% van de landen **ontbreekt het aan wetten die directe en indirecte discriminatie van vrouwen expliciet verbieden**. Zo heeft bijvoorbeeld 60 procent geen wetten die verkrachting definiëren op basis van het principe van instemming.¹
3. België koos er bewust voor extra te investeren in **landen die zich in een fragiele context** bevinden, waarvan een groot deel in de Sahel. Door de **toenemende druk van klimaatcrisis, gebrek aan voedsel, armoede en onveiligheid** neemt de instabiliteit in deze regio toe. Deze zomer werd bijvoorbeeld in Niger een staatsgreep gepleegd wat druk op de regio nog vergroot met een risico op toenemend gendergerelateerd geweld. Niger kampte reeds met het hoogste aantal kindhuwelijken ter wereld en 80% van de meisjes gaat niet naar school². Maar ook in ‘vergeten crisissen’ in onder meer Congo en de Palestijnse gebieden - zoals de Minister Ontwikkelingssamenwerking recentelijk aanhaalde – dient meer aandacht te gaan naar gendergerelateerd geweld en gendergelijkheid.
4. Het militaire conflict tussen Rusland en Oekraïne breidt zich ook uit naar andere regio’s en leidt tot **toenemende sociaaleconomische spanningen, stijgende inflatie en een gebrek aan middelen en diensten**. Dit maakt het leven van de reeds kwetsbare bevolking nog moeilijker. De hogere levenskosten en de onveiligheid leiden tot grotere risico’s op het gebied van bescherming, zoals

¹ [The-Sustainable-Development-Goals-Report-2023.pdf \(un.org\)](#)

² [Stop kindhuwelijken in Niger \(planinternational.be\)](#)

vroegtijdige huwelijken, seksueel geweld, mensenhandel en uitbuiting. Uit onderzoek blijkt dat lokale gemeenschappen in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten zwaar getroffen zijn door de torenhoge prijzen als gevolg van deze oorlog, met een onevenredige impact op de voedselzekerheid en voeding van vrouwen en kinderen en een verslechtering van de energievoorziening en armoede voor vrouwen en meisjes³.

5. **Gendergelijkheid biedt een cruciaal potentieel om de beste resultaten te bereiken op het vlak van gezondheid, onderwijs, menselijke ontwikkeling, duurzame economie en stabielere staten.** Het VN-agentschap voor ontwikkeling (UNDP) geeft aan dat 3,1 miljard vrouwen en meisjes in landen leven die worden gekenmerkt door lage of gemiddelde prestaties op het gebied van vrouwenemancipatie en lage of gemiddelde prestaties bij het bereiken van gendergelijkheid. Volgens deze nieuwe gegevens bereiken vrouwen **wereldwijd gemiddeld slechts 60% van hun volledige potentieel**.⁴
6. Het Comité van het verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen (CEDAW-Comité)⁵ pleit voor het **recht van vrouwen om op alle niveaus van de besluitvorming deel te nemen aan beleid en programma's rond klimaatverandering**. Zo moeten volgens CEDAW maatregelen voor klimaatverandering en risicobeperking bij rampen gender responsive zijn, alsook gevoelig zijn voor inheemse kennisystemen en de mensenrechten respecteren.
7. Toch kenmerkt de internationale context zich de laatste jaren door de opkomst van een **wereldwijd reactionair verzet tegen gendergelijkheid en herhaalde aanvallen op de rechten van vrouwen en meisjes**. We zien deze tendens zowel in internationale onderhandelingen over rechten voor vrouwen en meisjes in al hun diversiteit als binnen landen en regio's.
8. **Deze regering** koos er expliciet voor om een verschil te maken door een actief beleid te voeren voor gendergelijkheid zowel via het binnenlands als buitenlands beleid, en via versterkte monitoring. Ook vanuit **internationale samenwerking stelt België zich op als voorvechter van gendergelijkheid**.⁶
9. Deze engagementen vertalen zich in de **nieuwe landenprogramma's** zoals de steun aan vrouwenorganisaties via de Sahel portefeuille en het feit dat elk specifiek resultaat van de Niger landenportefeuille moet bijdragen aan gendergelijkheid, alsook de aandacht binnen andere **samenwerkingsverbanden** met landen die geconfronteerd worden met complexe crisissen en daardoor geconfronteerd worden met langdurige humanitaire behoeften. Ook in **internationale onderhandelingen en fora** spreekt België zich actief uit voor gendergelijkheid.
10. Ondanks het engagement van deze regering om versterkt in te zetten op **de monitoring van het beleid op het vlak van gendergelijkheid, is maar weinig informatie beschikbaar over de interventies van de Belgische ontwikkelings samenwerking die stellen dat ze rekening houden**

³ <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-09/Policy-paper-Global-gendered-impacts-of-the-Ukraine-crisis-en.pdf>

⁴ [The paths to equal | Human Development Reports \(undp.org\)](#)

⁵ [Statement of the CEDAW Committee on Gender and Climate Change \(ohchr.org\)](#)

⁶ Voor een overzicht van de Belgische engagementen zie o.a. p. 2 punt 4,5 en 6 : https://argo-ccgd.be/uploads/adviezen_docs/20220919_advies_bn_2023_final.pdf

met de genderdimensie. De analyse van de gendermarkers van de OESO¹⁰ toont aan dat België in 2021 investeerde in gendermainstreaming (63%), maar uit de gegevens blijkt ook dat België niet consequent was in de steun aan projecten en programma's met gendergelijkheid als belangrijkste doelstelling (7,5%). Bovendien zijn er nog geen recentere cijfers publiek beschikbaar en zien we een heel wisselende evolutie overheen de verschillende jaren. Zo blijkt het nog steeds een uitdaging voor België om de genderdimensie te integreren en de markers systematisch toe te passen, waardoor er wisselende resultaten zijn.⁷

11. Daarnaast zien we ook op vlak van **humanitaire steun een uitdaging**. Sensoa toont aan dat de aandacht voor reproductieve gezondheid en de gezondheid van moeders, pasgeborenen en kinderen in de uitgaven voor humanitaire hulp van België jarenlang is overschat. In 2021 droeg slechts 30% van de uitgaven voor humanitaire hulp bij aan de reproductieve gezondheid en de gezondheid van moeders, pasgeborenen en kinderen. In een huidige context waar crisissen toenemen moet België het engagement voor het verdedigen van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRHR)⁸ ook hier hard maken in lijn met VN Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen 3.7 en 5.6.⁹

2. Aanbevelingen

2.1. Heb bijzondere aandacht voor gendergelijkheid in landen in fragiele context en weerbaarheid tegen crisissen

1. Gezien de investering van België in samenwerking met landen in een fragiele context, moet blijvend ingezet worden op de **actieve uitvoering van de maatregelen van het vierde nationaal actieplan 'Vrede, vrouwen en veiligheid' (2022-2026)**, met een bijzondere aandacht voor de integratie van de genderdimensie in vredesoperaties en de volledig evenwaardige en zinvolle participatie van vrouwen en organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten en gendergelijkheid.
2. Erken dat gendergelijkheid essentieel is voor een succesvolle start, uitvoering, controle en evaluatie van **beleid rond klimaatverandering**.
3. Bewaak dat de **middelen voorzien voor gendergelijkheid in de nieuwe landenportefeuilles** in de hele Sahel- en de Grote Meren regio **effectief ingezet worden**, ook bij crisis. Data tonen aan dat bij crisis er een verschillende impact is op vlak van gender en het risico bestaat dat de middelen worden afgeleid naar andere doeleinden.
4. **Bereid gendergerichte sociale beschermingsstelsels uit** om de druk van de stijgende voedsel- en energieprijzen op vrouwen en meisjes te verlichten.
5. **Financier de concrete door vrouwen en meisjes in alle hun diversiteit opgezette projecten in verband met weerbaarheid tegenover de klimaatcrisis**, onder andere ook projecten die de uitstoot van broeikasgassen helpen terugdringen, zoals de ontwikkeling van nieuwe

⁷ Meer info: [230331_advies_financiering_van_gendergelijkheid.pdf \(argo-ccgd.be\)](#)

⁸ SRHR zijn een prioriteit uit de genderstrategienota en het genderactieplan van DGD en een belangrijk aandachtspunt in het Belgische EU voorzitterschapsprogramma

⁹ <https://sdgs.un.org/goals>

milieuvriendelijke technologieën (zonne-energie, windturbines), initiatieven voor herbebossing, een circulaire economie en/of een economie in transitie, en gebruik ook de traditionele kennis en de werkwijzen van plattelandsvrouwen – zoals agro-ecologische methodes – in de maatregelen voor milieubescherming.

2.2. Bevorder gendergelijkheid in humanitaire programma's

1. **Erken vrouwenbewegingen en organisaties die investeren in gendergelijkheid en rechten** hun expertise, hier en in de partnerlanden en **in het bijzonder bij nieuwe samenwerkingen in conflictgebieden en in 'vergeten crisissen'**. En zet de juiste institutionele basis op voor dit type samenwerking. Betrek hen bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid.
2. Blijf hierbij **investeren in specifieke acties** onder meer via call to actions en financiering van speciale oproepen tegen gendergerelateerd geweld ten voordele van de landen van de Sahel, het gebied van de Grote Meren en de bezette Palestijnse gebieden, en de crisis in Syrië, maar ook in die landen met onverwachte of nieuwe humanitaire behoeften
3. Blijf ook in de lopende dialogen en meerjarige financiering ervoor pleiten dat **multilaterale partnerorganisaties en humanitaire organisaties** in hun programma's en acties rekening houden met gendergelijkheid en vermeld ook de wettelijke verplichting om rekening te houden met de genderdimensie tijdens de onderhandelingen of discussies met betrekking tot de toekenning van (structurele) subsidies¹⁰.
4. Houd een **strategische reflectie en formuleer concrete doelstellingen met betrekking tot de financiering van plaatselijke organisaties** die zich inzetten voor de rechten van vrouwen en meisjes en gendergelijkheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en het doorbreken van stereotype kijk op mannelijkheid, ook in de Belgische uitgaven voor humanitaire hulp, en de preventie en bestrijding van gendergerelateerd geweld¹¹.
5. Geef mee uitvoering aan de bevindingen en engagementen van de Humanitaire Wereldtop (Istanboel, 2016)¹²

2.3. Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes als een politieke prioriteit opnemen

1. **Kies voor een blijvende proactieve houding** voor, tijdens en na de **internationale onderhandelingen** over vrouwen en meisjesrechten, zowel naar landen buiten de EU als binnen de EU. Zorg in het bijzonder voor ambitieuze **standpunten in de CSW, maar ook voor ambitieuze vermeldingen van genderdimensie in de context van uitvoering van klimaatverplichtingen**¹⁷ en **in context van humanitaire uitdagingen**¹⁸.

¹⁰ Zie IGVM 'Subsidies, toelagen en dotaties'. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/gender_mainstreaming/toepassing/subsidies_toelagen_en_dotaties

¹¹ Meer concrete voorstellen onder aanbeveling één van dit ARGO advies over financiering https://argo-ccgd.be/uploads/adviezen_docs/230331_advies_financiering_van_gendergelijkheid.pdf

¹² World Humanitarian Summit <https://agendaforhumanity.org/summit.html>

2. In het kader van de verschillende Klimaattoppen (COP) heeft België bijgedragen aan de herziening van het **Gender Action Plan onder UNFCCC** (United Nations Framework Convention on Climate Change) door te wijzen op de linken tussen gendergelijkheid en klimaatverandering en over het belang van leiderschap van vrouwen en meisjes in deze context. België moet hiervoor blijvend inspanningen leveren, met bijzonder aandacht voor de genderevenwichtige toewijzing van middelen en gelijke deelname aan de besluitvorming en aan programma's voor mitigatie en adaptatie.¹³
3. Zet, gezien de laatste ontwikkelingen op het gebied van LGBTQI+ rechten (pushback in verschillende regio's van de wereld) en de extreme gevoeligheid van de kwestie in verschillende landen waar Belgische ontwikkelingssamenwerking operationeel is, **actief in op een verbindende samenwerking (ook op vlak van communicatie) tussen de verschillende actoren van de internationale samenwerking**, inclusief het middenveld ter plaatste. Heb hierbij bijzondere aandacht voor hun bescherming (tegen represailles en geweld, afhankelijk van de context) en zet in op versterking van hun capaciteiten en mogelijkheden om lokale netwerken op te bouwen.
4. **Garandeer een meer gelijkwaardige en diverse vertegenwoordiging in internationale besluitvorming** en zorg voor een betere weerspiegeling van de verschillende stemmen en standpunten uit de samenleving. Creëer hiervoor een structureel mechanisme om de raadpleging van meisjes en vrouwen in België en de Belgische partnerlanden te verzekeren over kwesties van het internationaal beleid (klimaat, grondrechten, conflictpreventie, non-discriminatie) en in de officiële Belgische delegaties bij internationale conferenties (COP, CSW, ...). **En versterk in het bijzonder organisaties ter plaatse die de rechten van vrouwen, meisjes en LGBTQI+ zichtbaar maken.**
5. Integreer de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen, maatregelen en acties van de overheid rond ontwikkelingssamenwerking, conform de wet gender mainstreaming van 12 januari 2007¹⁴.

2.4. 2.4. Vertaal het engagement voor gendergelijkheid naar budgetten en concrete acties met impact

1. De prioriteit van België voor gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit moet worden **weerspiegeld in de toegekende budgetten** voor gendergelijkheid in ontwikkelingssamenwerking, alsook in de betrekkingen met de partnerlanden en **de concrete resultaten op het terrein.**
2. Maak **structurele, voorspelbare financiering vrij** voor de strijd tegen armoede en ongelijkheid die **tot voorbij deze legislatuur geldt** en veranker hierbij **concrete streefcijfers om gendergelijkheid te bevorderen.** Maak gebruik van de gendermarkers van de OESO DAC om de doelstellingen van het Europees genderactieplan (GAP III) en Generation Equality Forum te bereiken. En voorzie een traject tot minstens 2030 voor financiering van de integratie van gender, inclusief een doelstelling

¹³ Zie o.m. UNFCCC besluit 3/CP.25

¹⁴ https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/gender_mainstreaming/wet_gender_mainstreaming

dat 85% van alle hulp gericht moet zijn op gendergelijkheid (transversaal en specifiek) en een doelstelling dat 20% van de hulp gendergelijkheid als hoofddoelstelling (specifiek) heeft.

3. Garandeer de correcte toepassing van de gendermarkers van de OESO door ondersteuning en **vormingen** gericht op het verhogen van kennis en inzicht rond gendergelijkheid. Dit veronderstelt eveneens dat **de resultaten van de gendermarkers jaarlijks geanalyseerd worden** om concrete doelstellingen voorop te stellen voor het volgende jaar.
4. Verzamel en analyseer naar geslacht uitgesplitste cijfers ter ondersteuning voor de opmaak van de beleidslijnen, maatregelen en acties van de overheid rond ontwikkelingsamenwerking.
5. Blijf de **basissectoren** die essentieel zijn voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes, zoals onderwijs en gezondheidszorg, ondersteunen, maar verzeker ook dat de uitvoering van die steun gebeurt op een gendertransformatieve manier. Doe dit **in overleg met lokale actoren** die mensenrechten en gelijke rechten promoten, in het bijzonder lokale vrouwen en vrouwenorganisaties

Voor de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,

Romeo Matsas
Voorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

Katinka in 't Zandt

Vicevoorzitter Adviesraad Gender en
Ontwikkeling

